

2010-06-17

Rättschefens kommentar med anledning av landrapport om förhållandena i Uzbekistan

Inledning

Migrationsverkets landinformationsenhet har på mitt uppdrag sammanställt landinformation om förhållandena i Uzbekistan utifrån ett asylrättsligt perspektiv. Bakgrunden är förekommande uppgifter som gör gällande att statsmakten i Uzbekistan uppträder allt mer repressivt mot personer i landet som uppfattas som ett hot mot regimen. Ett problem i sammanhanget är att Uzbekistan är ett slutet land och att tillgången på information om vad som sker i landet är begränsad. Internationella organisationer tillåts inte verka i landet och utländska beskickningsrepresentanter är mer eller mindre isolerade i Tashkent. Flera viktiga frågeställningar blir därmed svåra att klargöra. Jag lämnar här följande kommentarer med anledning av rapporten.

Särskilda riskgrupper

Av landrapporten framgår att några olika riskgrupper kan urskiljas bland den uzbekiska befolkningen, vilka generellt löper en större risk än andra att utsättas för asylgrundande förföljelse. Följande grupper är enligt rapporten särskilt utsatta:

- Politisk opposition, oberoende journalister och MR-aktivister löper stora risker genom sin verksamhet.
- Vissa religiösa personer löper stora risker genom att utöva sin religion. All religionsutövning utöver den statssanktionerade är förbjuden. Sanktionerna är extremt hårda och 1000-tals personer sitter idag fängslade för religiös extremism.
- Alla personer som har någon som helst anknytning till Andijanmassakern år 2005 löper stora risker, trots den tid som nu förflutit.

- Släktingar till personer ur riskgrupper riskerar att "uppvaktas" av myndigheterna.
- Kvinnor, ur riskgrupperna, förefaller ha varit mer utsatta under 2009 än tidigare.

Det synes ha mindre betydelse vilken nivå en viss aktivitet ligger på för att de uzbekiska myndigheterna ska engagera sig. Även personer som inte kan beskrivas som ledande eller drivande i någon av de nämnda riskgrupperna löper risker att utsättas för förföljelse eller trakasserier från myndigheterna. Det bör särskilt noteras att tortyr används systematiskt på polisstationer, i häkten och i fängelser. Ett okänt antal personer torteras varje år till döds i landet.

Det är en individuell riskbedömning som ska göras i varje enskilt fall, även beträffande personer som tillhör någon av de nämnda riskgrupperna, och det krävs individuella skäl för att en asylsökande ska anses som flykting eller skyddsbehövande i övrigt. Vid bedömningen ska också göras en sedvanlig prövning av om sökanden har gjort sin asylberättelse sannolik. Mot bakgrund av den redovisade landinformationer måste dock riskbedömningen i dessa fall, dvs. om sökandens berättelse i sig är tillräcklig för att kriterierna för skydd ska vara uppfyllda, ske med stor försiktighet. I denna del hänvisar jag till ett tidigare meddelat rättsligt ställningstagande angående flykting- och skyddsbedömningsbedömningar rörande sökande som tillhör särskilt utsatta grupper (RCI 11/2009).

Sur place-skäl

Genom det s.k. Mahallasystemet i Uzbekistan, som går ut på kontroll och övervakning av varje bostadsområde i landet, får myndigheterna fortlöpande rapportering om vilka personer som flyttar in eller ut, vart de ska eller varifrån de har kommit. Den uzbekiska säkerhetstjänsten SNB anses också vara en mycket aktiv och inflytelserik säkerhetstjänst även utanför Uzbekistans gränser. Dessa förhållanden, jämte i och för sig osäkra och svårbedömbare uppgifter om att asylsökande som har vistats i Sverige och Norge blivit utsatta för asylgrundande behandling av myndigheterna i Uzbekistan när de återsänts dit, innebär att försiktighet bör iakttas vid bedömningen av återopade sur-place-skäl. Det förekommer också uppgifter om att uzbekiska myndigheter betraktar Sverige som en fristad dit oppositionella och religiösa extremister söker sig. Till bilden hör också att många av de uzbekier som Sverige har tagit ut på flyktingkvoten tillhör den grupp av djupt religiösa personer som regelmässigt betraktas som terrorister och samhällsomstörtare av regimen i Uzbekistan. Det nu anförda utgör enligt min bedömning inte grund för att det över huvud taget inte skulle vara möjligt att verkställa beslut om avvisning eller utvisning till Uzbekistan, men det innebär som sagt att försiktighet bör iakttas vid bedömningen av återopade sur place-skäl.

Mikael Ribbenvik

Rättschef